

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 8. maja 2008 *

V zadevi C-491/06,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Vestre Landsret (Danska) z odločbo z dne 23. novembra 2006, ki je prispela na Sodišče 28. novembra 2006, v postopku

Danske Svineproducenter

proti

Justitsministeriet,

ob udeležbi:

Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV),

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, U. Lõhmus, J. Klučka (poročevalec),
A. Ó Caoimh, sodniki, in P. Lindh, sodnica,

* Jezik postopka: danščina.

generalni pravobranilec: Y. Bot,
sodna tajnica: C. Strömholm, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 28. novembra 2007,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Danske Svineproducenter H. Sønderby Christensen, odvetnik,
- za Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV) J.-L. Mériaux, skupaj z J. Seegerjem Perregaardom, odvetnik,
- za dansko vlado B. Weis Fogh, zastopnica, skupaj s P. Bieringom, odvetnik,
- za belgijsko vlado A. Hubert, zastopnica,
- za grško vlado I. Chalkias in S. Papaioannou, zastopnika,
- za Komisijo Evropskih skupnosti F. Erlbacher in H. Støvlbæk, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago poglavja I, naslov A, točka 2(b), poglavja VI, točka 47, naslov D, in poglavja VII, točka 48(3), tretja alineja, priloge k Direktivi Sveta 91/628/EGS z dne 19. novembra 1991 o zaščiti živali med prevozom in o spremembi direktiv 90/425/EGS in 91/496/EGS (UL L 340, str. 17), kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 95/29/ES z dne 29. junija 1995 (UL L 148, str. 52, v nadaljevanju: Direktiva 91/628).

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med poklicnim združenjem Danske Svineproducer in Justitsministeriet (ministrstvo za pravosodje) glede prenosa Direktive 91/628 v dansko pravo.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

Direktiva 91/628

- 3 Tretja in četrta uvodna izjava Direktive 95/29 se glasita:

„ker imajo nekatere države članice določbe glede časa na poti, presledkov za krmljenje in napajanje, časa počitkov in zahtevanega prostora; ker so ta pravila v nekaterih

primerih zelo podrobna in jih nekatere države članice uporabljajo za omejevanje trgovine z živimi živalmi znotraj Skupnosti; ker osebe, ki se ukvarjajo s prevozom živali, potrebujejo jasno opredeljena merila, ki jim omogočajo delovanje v celotni Skupnosti, ne da bi kršili odstopajoče nacionalne določbe;

ker je za odpravo tehničnih ovir pri trgovini z živimi živalmi in za omogočanje neoviranega delovanja zadevnih tržnih ureditev, ob hkratnem zagotavljanju zadovoljive ravni varovanja zadevnih živali, v okviru notranjega trga treba spremeniti predpise Direktive 91/628/EGS z namenom uskladitve potovalnega časa in časa počitkov, presledkov za krmljenje in napajanje in zahtevanega prostora za nekatere vrste živali“.

- 4 Direktiva 91/628 se na podlagi člena 1(1)(a) uporablja za domače prašiče.

- 5 Člen 3(1)(aa) te direktive določa, da države članice zagotovijo, da se mora „zahtevan prostor (gostota nakladanja) za živali [...] skladati najmanj s številkami iz poglavja VI Priloge glede na vrsto živali in prevozna sredstva iz tega poglavja“ in da so „potovalni čas in čas počitkov ter presledki za krmljenje in napajanje za nekatere vrste živali [...] v skladu s tistimi, določenimi v poglavju VII Priloge glede na vrsto živali iz tega poglavja, brez poseganja v določbe Uredbe (EGS) št. 3820/85 [...]“

- 6 V skladu s členom 5(A), točka (1)(c), Direktive 91/628 države članice zagotovijo, da vsak prevoznik za prevoz živali iz te direktive uporablja prevozna sredstva,

ki zagotavljajo skladnost z zahtevami Skupnosti v zvezi z dobrim počutjem med prevozom in zlasti z zahtevami, določenimi v prilogi k navedeni direktivi, in tistimi, ki se določijo v skladu s členom 13(1) te direktive.

- 7 Poglavje I priloge k Direktivi 91/628 vsebuje določbe, ki se uporabljajo zlasti za prevoz domačih prašičev. Naslov A, točka 2, od (a) do (c), tega poglavja določa:

„a) Živali imajo na voljo dovolj prostora, da lahko stojijo v naravnem položaju, in po potrebi pregrade, ki ščitijo živali pred sunki prevoznega sredstva. Razen če posebni pogoji za zaščito živali zahtevajo drugače, imajo živali na voljo dovolj prostora, da ležejo.

b) Prevozna sredstva in zabojniki so zgrajeni in upravljani tako, da zaščitijo živali pred slabim vremenom in večjimi razlikami v vremenskih pogojih. Prezračevanje in prostornina ustrezata pogojem prevoza ter vrsti živali, ki jih prevažajo.

Znotraj ograd in na vsaki ploščadi mora biti živalim zagotovljena dovolj velika talna površina in višina, ki zagotavlja primerno kroženje zraka, ko stojijo v naravnem položaju, ne da bi kar koli oviralo njihovo naravno gibanje.

c) Prevozna sredstva in zabojniki so takšni, da se jih zlahka čisti, da iz njih ni mogoče pobegniti, in so zgrajena in upravljana tako, da se živali ne poškodujejo

in da jim je prihranjeno nepotrebno trpljenje, ter zagotavljajo varnost živali med prevozom. [...] Vozila dopuščajo pregledovanje in oskrbovanje živali ter so nato-vorjena tako, da prezračevanje ni onemogočeno. [...]"

- 8 Poglavje VI, točka 47, naslov D, priloge k Direktivi 91/628 določa, da je pri prevozu po železnici in po cesti „[v]sem prašičem [...] treba zagotoviti najmanj toliko prostora, da se lahko uležejo in stojijo v naravnem položaju“, in da „[z]aradi skladnosti s temi minimalnimi zahtevami gostota nakladanja za prašiče, težke približno 100 kg, ne sme biti večja od 235 kg/m²“. Poleg tega se lahko „[t]ako zahtevana minimalna površina [...] poveča glede na pasmo, velikost in fizično kondicijo prašičev; glede na vremenske pogoje in čas na poti je lahko potrebno povečanje za največ 20 %“.
- 9 Točka 48(2) in (3) poglavja VII priloge k Direktivi 91/628 določa:

„2. Čas na poti za živali, ki sodijo med vrste iz [odstavka] 1, ne sme presegati osem ur.

3. Maksimalen čas na poti iz [odstavka] 2 se lahko podaljša, kadar prevozno sred-stvo izpolnjuje naslednje dodatne zahteve:

[...]

- do živali je mogoč neposreden dostop,

- na voljo je ustrezno zračenje, ki ga je mogoče ustrezno prilagoditi temperaturi (znotraj in zunaj),

[...]“

- 10 Direktiva 91/628 je bila 5. januarja 2007 razveljavljena in nadomeščena z Uredbo Sveta (ES) št. 1/2005 z dne 22. decembra 2004 o zaščiti živali med prevozom in postopki, povezanimi z njim, in o spremembi direktiv 64/432/EGS in 93/119/ES ter Uredbe (ES) št. 1255/97 (UL 2005, L 3, str. 1).

Uredba (ES) št. 411/98

- 11 Člen 1 Uredbe Sveta (ES) št. 411/98 z dne 16. februarja 1998 o dodatnih standardih za zaščito živali, ki se uporabljajo za cestna vozila za prevoz rejnih živali na voznjah, daljših od osem ur (UL L 52, str. 8), določa:

„Kjer čas prevoza prekorači osem ur, določenih v poglavju VII(2) Priloge k Direktivi 91/628/EGS, morajo biti cestna vozila za prevoz znotraj Skupnosti domačih kopi-

tarjev ter domačih živali, kot so govedo, ovce, koze in prašiči, v skladu z dodatnimi zahtevami, določenimi v Prilogi k tej uredbi.“

12 Točka 3 priloge k Uredbi št. 411/98 določa:

„Dostop

Vozila za prevoz morajo biti opremljena tako, da je vedno omogočen neposreden dostop do vseh živali, ki se prevažajo, da se jih lahko pregleda in primerno oskrbi, vključno predvsem s krmljenjem in napajanjem.“

Nacionalna ureditev

13 Direktiva 91/628 je bila v dansko pravo prenesena z odlokom št. 201 z dne 16. aprila 1993 o zaščiti živali med prevozom. Ta odlok je bil nato spremenjen z odlokom št. 734 z dne 13. julija 2005 (v nadaljevanju: odlok št. 734), s katerim je Justitsministeriet uvedlo novo ureditev za prevoz prašičev. Odlok št. 734 je na podlagi člena 2(1) začel veljati 15. avgusta 2005, razen določb v zvezi z gostoto nakladanja, ki so v skladu s členom 2(2) tega odloka začele veljati 15. avgusta 2006.

Določbe odloka št. 734 v zvezi z višino ograd

14 Člen 6a odloka št. 734 določa:

„1. Pri prevozu prašičev, težjih od 40 kg, mora svetla višina med vsako ploščadjo, merjeno od najvišje točke tal do najnižje točke stropa (na primer spodnji del preklade ali podpornika), izpolnjevati naslednje minimalne zahteve:

Prašiči		
Povprečna teža v kg	Svetla višina pri uporabi sistema mehanskega prezračevanja	Svetla višina pri uporabi drugega sistema prezračevanja
40	74 cm	89 cm
50	77 cm	92 cm
70	84 cm	99 cm
90	90 cm	105 cm
100	92 cm	107 cm
110	95 cm	110 cm
130	99 cm	114 cm
150	103 cm	118 cm
170	106 cm	121 cm
190	109 cm	124 cm
210	111 cm	126 cm
230	112 cm	127 cm

[...]

3. Sistem mehanskega prezračevanja mora zagotavljati zadostno in enakomerno porazdeljeno prezračevanje z zmogljivostjo najmanj $61 \text{ m}^3/\text{h}$ na 100 kg prašičev. Če celotni čas prevoza prašičev, težjih od 40 kg , presega osem ur, morajo biti v primeru uporabe sistema mehanskega prezračevanja izpolnjene tudi zahteve iz določb priloge 3(A), točka 2.

4. V ogradah, kjer so zaprti prašiči, mora biti na vsaki ploščadi vedno dovolj prostora, da je omogočeno dobro kroženje zraka nad prašiči, ko stojijo v običajnem položaju, pri čemer njihovo naravno gibanje v nobenem primeru ne sme biti ovirano.

5. Če čas prevoza prašičev, težjih od 40 kg , presega osem ur, mora biti vozilo za prevoz prirejeno tako, da je v vsakem trenutku na vsaki ploščadi mogoče vzpostaviti svetlo višino za pregledovanje, ki znaša najmanj 140 cm , merjeno od najvišje točke tal do najnižje točke stropa (na primer spodnji del preklade ali podpornika), na primer s pomočjo premične strehe in dvižnih mostov ali s pomočjo podobne konstrukcije. Pri vzpostavitvi svetle višine za pregledovanje, ki znaša 140 cm , mora pri prevozu živali na večih ploščadah svetla višina drugih ploščadi še vedno izpolnjevati zahteve iz odstavka 1.“

15 Člen 3 odloka št. 734 vsebuje te prehodne določbe:

„1. Prevozniki lahko z dostavnimi vozili, tovornjaki, priklopniki, polpriklopniki in drugimi vozili, ki so bila prvič registrirana najpozneje do 15. avgusta 2005, do

15. avgusta 2010 prevoz prašičev, težkih 40 kg ali več, ki traja več kot osem ur, opravljajo v skladu s temi pravili:

Pri prevozu prašičev, težjih od 40 kg, mora svetla višina med vsako ploščadjo, merjeno od najvišje točke tal do najnižje točke stropa (na primer spodnji del preklade ali podpornika), izpolnjevati naslednje minimalne zahteve:

Prašiči		
Povprečna teža v kg	Svetla višina pri uporabi sistema mehanskega prezračevanja	Svetla višina pri uporabi drugega sistema prezračevanja
Prašiči, težki od več kot 40 kg do 110 kg	100 cm	107 cm
Prašiči, težki od več kot 110 kg do 150 kg	110 cm	118 cm
Prašiči, težki od več kot 150 kg do 230 kg	112 cm	127 cm
Prašiči, težji od 230 kg	> 112 cm	> 127 cm

2. Sistem mehanskega prezračevanja mora zagotavljati zadostno in enakomerno porazdeljeno prezračevanje z zmogljivostjo najmanj 61 m³/h na 100 kg prašičev.

3. V ogradah, kjer so zaprti prašiči, mora biti na vsaki ploščadi vedno dovolj prostora, da je omogočeno dobro kroženje zraka nad prašiči, ko stojijo v običajnem položaju, pri čemer njihovo naravno gibanje v nobenem primeru ne sme biti ovirano.

4. Dokler ne začnejo veljati zahteve glede površine, določene v členu 2(2), mora pri prevozu prašičev s svetlo višino 100 cm razpoložljiva površina znašati najmanj 0,42 m² na 100 kg prašičev.“

Določbe odloka št. 734 v zvezi z gostoto nakladanja

- 16 Priloga I k odloku št. 734, s katero je bila nadomeščena priloga II k odloku št. 201 z dne 16. aprila 1993, določa:

„D. Prašiči

Prevoz po železnici in po cesti, skupaj s priklopniki

1. Prevoz, ki traja manj kot osem ur:

Živa teža (v kg)	Prostor na žival (v m ²)
25	0,17
50	0,26
75	0,33
100	0,42
200	0,70
250 ali več	0,80

Minimalna površina, navedena zgoraj, se lahko poveča glede na pasmo, velikost in fizično kondicijo prašičev; glede na vremenske pogoje in čas na poti je lahko potrebno takšno povečanje za največ 20 %.

2. Prevoz, ki traja več kot osem ur:

Živa teža (v kg)	Prostor na žival (v m ²)
25	0,20
50	0,31
75	0,39
100	0,50
200	0,84
250 ali več	0,96“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 17 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je Danske Svineproducenter poklicno združenje, ki skrbi za interese danskih rejcev prašičev. Združuje približno 1700 rejcev, katerih skupna reja znaša dve tretjini danske reje prašičev.
- 18 Danske Svineproducenter je 14. maja 2005 pri Vestre Landsret (zahodno regionalno sodišče) proti Justitsministeriet vložilo tožbo, v kateri je zatrjevalo, da ureditev, s katero je bila v dansko pravo prenesena Direktiva 91/628, kot je bila spremenjena z odlokom št. 734, ni združljiva niti z določbami te direktive niti s členi od 28 ES do

30 ES in 49 ES niti z Uredbo št. 1/2005. Danske Svineproducenter zlasti meni, da so nekatere zahteve, predvidene z odlokom št. 734, ki do dneva vložitve njegove tožbe še ni bil razglašen, nezakonite.

- 19 Ker je Vestre Landsret menilo, da je rešitev spora odvisna od razlage nekaterih določb Direktive 91/628, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba določbe poglavja I, naslov A, točka 2(b), in poglavja VII, [točka] 48, [odstavek] 3, tretja alineja, priloge k Direktivi [...] 91/628 [...] razlagati tako, da država članica ni upravičena do tega, da bi uvedla prehodno nacionalno ureditev, v skladu s katero mora biti, kadar čas prevoza prašičev s težo od 40 kg do 110 kg presega osem ur, prostor med vsako ploščadjo vozila – merjeno od najvišje točke tal do najnižje točke stropa – vsaj 100 cm v primeru uporabe sistema mehanskega prezračevanja?

2. Ali je treba določbe poglavja I, naslov A, točka 2(b) in poglavja VII, [točka] 48, [odstavek] 3, tretja alineja, priloge k Direktivi [...] 91/628 [...] razlagati tako, da država članica ni upravičena do tega, da bi uvedla nacionalno ureditev, v skladu s katero je treba, če je celotno trajanje prevoza daljše od osmih ur, v primeru prevoza prašičev s težo 40 kg ali več obvezno uporabljati prevozno sredstvo, ki – na primer s pomočjo po višini nastavljive strehe z dviznimi mostovi ali podobno konstrukcijo – omogoča, da je v vsakem trenutku na vsaki ploščadi na voljo točka za pregledovanje z minimalno višino 140 cm, merjeno od najvišje točke tal do najnižje točke stropa, medtem ko mora biti [pri] prevoz[u] prašičev s povprečno težo 100 kg v več ploščadih, ko se uporablja sistem mehanskega prezračevanja, minimalna višina vsake od ploščadi 92 cm?

3. Ali je treba določbe poglavja VI, točka 47, naslov D, priloge k Direktivi [...] 91/628 [...] razlagati tako, da država članica ni upravičena do tega, da bi uvedla nacionalno ureditev, v skladu s katero mora v primeru prevoza, ki traja več kot osem ur, razpoložljiva površina znašati vsaj 0,50 m² na 100 kg prašičev?“

Predlog za ponovno odprtje ustnega postopka

- 20 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je z dopisom z dne 27. decembra 2007 predlagala ponovno odprtje ustnega postopka, pri čemer je trdila, da je danska vlada tik pred obravnavo Sodišču posredovala fotografije, zaradi česar ni mogla braniti svojih interesov v zvezi s to predložitvijo dokazov, za katero meni, da je neprimerna, prepozna in tendenciozna. Poleg tega je navedla, da se je s tem, ko se priloge k njenim pisnim stališčem niso posredovale drugim zainteresiranim osebam, ki so predložile pisna stališča, kršila njena pravica do obrambe.
- 21 Najprej je treba opozoriti, da lahko v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišče po uradni dolžnosti, na predlog generalnega pravobranilca ali na predlog strank, v skladu s členom 61 Poslovnika odredi ponovno odprtje ustnega postopka, kadar meni, da ni dovolj poučeno ali da je o zadevi treba razsoditi na podlagi trditve, o kateri stranke niso razpravljale (glej sklep z dne 4. februarja 2000 v zadevi Emesa Sugar, C-17/98, Recueil, str. I-665, točka 18, ter sodbi z dne 14. decembra 2004 v zadevi Swedish Match, C-210/03, ZOdl., str. I-11893, točka 25, in z dne 28. junija 2007 v zadevi Albert Reiss Beteiligungsgesellschaft, C-466/03, ZOdl., str. I-5357, točka 29).
- 22 Poleg tega člen 234 ES vzpostavlja neposredno sodelovanje med Sodiščem in nacionalnimi sodišči v okviru postopka, katerega neposredni namen ni rešitev spora, ki ne poteka na predlog strank in med katerim lahko stranke predložijo pisna stališča

in se jih lahko povabi, da na obravnavi predstavijo svoja ustna stališča (glej v tem smislu sklep z dne 14. julija 1971 v zadevi Rheinmühlen Düsseldorf, 6/71, Recueil, str. 719, točka 1, in sodbo z dne 14. septembra 2006 v zadevi Slob, C-496/04, ZOdl., str. I-8257, točka 34).

23 Poleg tega v okviru postopka, določenega v členu 234 ES, ki temelji na jasni ločitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, presoja dejstev spada v pristojnost nacionalnega sodišča (glej zlasti sodbi z dne 9. junija 2005 v združenih zadevah HLH Warenvertrieb in Orthica, C-211/03, C-299/03 in od C-316/03 do C-318/03, ZOdl., str. I-5141, točka 96, in z dne 18. julija 2007 v zadevi Lucchini, C-119/05, ZOdl., str. I-6199, točka 43). Zlasti je Sodišče pristojno le za odločanje o razlagi ali veljavnosti akta Skupnosti na podlagi dejstev, ki jih navede nacionalno sodišče (glej zlasti sodbi z dne 16. marca 1978 v zadevi Oehlschläger, 104/77, Recueil, str. 791, točka 4, in z dne 28. septembra 2006 v zadevi Gasparini in drugi, C-467/04, ZOdl., str. I-9199, točka 41). V tem okviru je dolžnost nacionalnega sodišča, da ugotovi dejstva, ki so pripeljala do spora, in da iz tega izpelje posledice za odločitev, ki jo je dolžno izreči (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 29. aprila 1982 v zadevi Pabst & Richarz, 17/81, Recueil, str. 1331, točka 12, in z dne 11. decembra 2007 v zadevi Eind, C-291/05, ZOdl., str. I-10719, točka 18).

24 Glede očitka v zvezi s predložitvijo fotografij Sodišču zadošča navedba, da je Sodišče na sestanku sodnikov in odvetnikov pred začetkom obravnave odvetnike obvestilo, da navedene fotografije niso bile posredovane sodnikom in da njihova predložitev na obravnavi ne bo dovoljena.

25 Glede trditve v zvezi z neposredovanjem dokumentov, priloženih stališčem tožeče stranke v postopku v glavni stvari, je treba ugotoviti, da so bila ta stališča glede na obseg navedenih dokumentov drugim zainteresiranim osebam, ki so predložile pisna stališča, posredovana brez teh dokumentov. Dejstvo je tudi, da so druge

zainteresirane osebe vedele za obstoj teh prilog, saj je bil njihov podroben seznam naveden v zadnjem delu navedenih stališč, in da bi se torej lahko z njihovo vsebino seznanile v sodnem tajništvu Sodišča ali pa zahtevale, naj se jim posredujejo.

- 26 Glede na vse, kar je bilo navedeno zgoraj, ni mogoče ugoditi predlogu tožeče stranke v postopku v glavni stvari za ponovno odprtje ustnega postopka.

Vprašanja za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

- 27 Treba je opozoriti, da člen 249, tretji pododstavek, ES določa, da je direktiva za vsako državo članico, na katero je naslovljena, zavezujoča glede cilja, ki ga je treba doseči, vendar prepušča nacionalnim organom izbiro oblike in metod.
- 28 V skladu z ustaljeno sodno prakso je obveznost vsake države članice, na katero je direktiva naslovljena, da v nacionalnem pravnem redu sprejme vse ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev polnega učinka direktive v skladu z njenim ciljem (glej zlasti sodbi z dne 17. junija 1999 v zadevi Komisija proti Italiji, C-336/97, Recueil, str. I-3771, točka 19, in z dne 5. julija 2007 v zadevi Kofoed, C-321/05, ZOdl., str. I-5795, točka 41).
- 29 V zvezi s tem je treba navesti, da je Sodišče že presodilo, da je glavni cilj Direktive 91/628 zaščita živali med prevozom (glej v tem smislu sodbo z dne 17. januarja 2008

v združenih zadevah Viamex Agrar Handel in ZVK, C-37/06 in C-58/06, ZOdl., str. I-69, točka 29). Vendar pa je bila Direktiva 91/628, kot izhaja iz druge uvedne izjave Direktive 91/628 in iz četrte uvedne izjave Direktive 95/29, sprejeta v okviru politike Skupnosti za odstranitev tehničnih ovir, ki omejujejo trgovino z živimi živalmi, in za nemoteno delovanje zadevnih tržnih organizacij.

30 Poleg tega iz četrte uvedne izjave Direktive 95/29 izhaja, da je namen Direktive 91/628 doseči uskladitev potovalnega časa in časa počitkov, presledkov za krmljenje in napajanje in zahtevanega prostora za nekatere vrste živali. Vendar pa je treba ugotoviti, da so določene določbe navedene direktive natančne, druge pa splošne (glej v tem smislu sodbo z dne 11. maja 1999 v zadevi Monsees, C-350/97, Recueil, str. I-2921, točka 26).

31 V teh okoliščinah je treba pri prenosu Direktive 91/628 spoštovati njene cilje, pri čemer je diskrecijska pravica držav članic odvisna od natančnosti določb te direktive. Poleg tega je treba pri navedenem prenosu strogo spoštovati načelo sorazmernosti. Sodišče je v zvezi s tem zlasti presodilo, da morajo to načelo sorazmernosti, ki je splošno načelo prava Skupnosti in ki ga je sodna praksa Sodišča večkrat potrdila zlasti na področju skupne kmetijske politike (glej zlasti sodbi z dne 12. julija 2001 v zadevi Jippes in drugi, C-189/01, Recueil, str. I-5689, točka 81, in z dne 7. septembra 2006 v zadevi Španija proti Svetu, C-310/04, ZOdl., str. I-7285, točka 97), spoštovati tako zakonodajalec Skupnosti kot tudi nacionalni zakonodajalci in sodniki, ki uporabljajo pravo Skupnosti (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Viamex Agrar Handel in ZVK, točka 33).

32 Za postopek prenosa je torej značilno, da so države članice morale spoštovati glavni cilj zaščite živali med prevozom, ne da bi onemogočile uresničitev drugih ciljev Direktive 91/628.

- 33 Na podlagi teh ugotovitev je treba preučiti, ali nacionalni ukrepi, kot so ti v postopku v glavni stvari, zagotovljajo poln učinek določb Direktive 91/628 v skladu z njenimi cilji in načelom sorazmernosti.

Prvo in drugo vprašanje

- 34 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, sprašuje, ali je treba določbe poglavja I, naslov A, točka 2(b), in poglavja VII, točka 48, odstavek 3, tretja alineja, priloge k Direktivi 91/628 razlagati tako, da omogočajo, da država članica uvede:

- prehodno nacionalno ureditev, v skladu s katero mora biti, kadar čas prevoza prašičev s težo od 40 kg do 110 kg presega osem ur, prostor med vsako ploščadjo vozila – merjeno od najvišje točke tal do najnižje točke stropa – vsaj 100 cm v primeru uporabe sistema mehanskega prezračevanja;

- nacionalno ureditev, v skladu s katero je treba, če je celotno trajanje prevoza daljše od osmih ur, v primeru prevoza prašičev s težo 40 kg ali več, obvezno uporabljati prevozno sredstvo, ki omogoča, da je v vsakem trenutku na vsaki ploščadi na voljo točka za pregledovanje z minimalno višino 140 cm, medtem ko mora biti pri prevozu prašičev s povprečno težo 100 kg v več ploščadih, ko se uporablja sistem mehanskega prezračevanja, minimalna višina vsake od ploščadi 92 cm.

- 35 Treba je navesti, da morajo države članice v skladu z določbami Direktive 91/628 sprejeti minimalna pravila, ki zagotavljajo, da imajo prašiči med prevozom po cesti na voljo prostor zadostne površine in višine ter zadostno prezračevanje, pri čemer morajo biti v primeru prevoza, ki traja več kot osem ur, te zahteve strožje.
- 36 Države članice morajo namreč v skladu s členom 5(A), točka 1(c), Direktive 91/628 zagotoviti, da vsak prevoznik za prevoz živali, na katere se nanaša ta direktiva, uporablja prevozna sredstva, ki zagotavljajo skladnost z zahtevami Skupnosti v zvezi z dobrim počutjem med prevozom in zlasti z zahtevami, določenimi v prilogi k navedeni direktivi, in tistimi, ki se določijo v skladu s členom 13(1) te direktive. Člen 3(1)(aa) Direktive 91/628 med drugim določa, da morajo države članice zagotoviti, da se zahtevan prostor (gostota nakladanja) za živali sklada najmanj s številčnimi podatki, navedenimi v poglavju VI te priloge. V tem poglavju VI, ki v točki 47, naslov D, določa gostoto nakladanja za prašiče, je navedeno, da je pri prevozu po cesti vsem prašičem treba zagotoviti najmanj toliko prostora, da se lahko uležejo in stojijo v naravnem položaju. Dalje je določeno, da zaradi skladnosti s temi minimalnimi zahtevami gostota nakladanja za prašiče, težke približno 100 kg, ne sme biti večja od 235 kg/m^2 . Poleg tega se lahko v skladu s to določbo navedena minimalna površina poveča glede na pasmo, velikost in fizično kondicijo prašičev, pri čemer je glede na vremenske pogoje in čas na poti lahko potrebno povečanje za največ 20 %.
- 37 Poleg tega je treba poudariti, da Direktiva 91/628 v poglavju I, naslov A, točka 2(b) priloge določa le, da mora biti živalim znotraj ograd in na vsaki ploščadi prevoznega sredstva zagotovljena dovolj velika talna površina in višina, ki zagotavlja primerno kroženje zraka, ko stojijo v naravnem položaju, ne da bi kar koli oviralo njihovo naravno gibanje. V skladu s poglavjem VII, točka 48, odstavek 3, tretja alineja, te priloge je prevoz živali, kadar čas na poti presega osem ur, dovoljen le pod pogojema, da prevozno sredstvo izpolnjuje dodatne zahteve in zlasti da je do živali mogoč neposreden dostop.

- 38 Ker zakonodajalec Skupnosti natančne višine ograd ni določil sam v Direktivi 91/628, je torej državam članicam treba priznati določeno diskrecijsko pravico zaradi sprejetja nacionalnih predpisov, ki omogočajo zagotovitev polnega učinka določb te direktive v skladu z njenimi cilji in pravom Skupnosti.
- 39 Iz pisnih stališč, ki so bila Sodišču predložena v okviru pisnega in ustnega postopka, glede predpisov v postopku v glavni stvari izhaja, da je Kraljevina Danska v nacionalnem pravu zelo splošne zahteve glede višine ograd iz Direktive 91/628 želela spremeniti v natančno določene obveznosti. Pri tem je menila, da je primerno, da to stori na podlagi priporočil iz mnenja o dobrem počutju živali med prevozom, ki ga je 11. marca 2002 sprejel znanstveni odbor za zdravje in dobro počutje živali, ki je odbor Skupnosti, saj naj bi se v tem mnenju upoštevali novejši znanstveni podatki od teh, ki so se upoštevali pri pripravi Direktive 91/628. Navedena priporočila so po mnenju danske vlade najboljša podlaga za natančno določitev določb te direktive in za zagotovitev zaščite živali.
- 40 Treba je ugotoviti, da ureditev, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki vsebuje številčne podatke glede višine ograd, zato da bi bile prevoznikom na voljo natančnejše določbe od določb iz Direktive 91/628, načeloma spada pod diskrecijsko pravico, ki jo državam članicam daje člen 249 ES, toda pod pogojem, da je navedena ureditev objektivno nujna in sorazmerna za zagotovitev uresničitve glavnega cilja navedene direktive, to je zaščita živali med prevozom, saj je z njo mogoče preprečiti uresničitev ciljev odprave tehničnih ovir pri trgovanju z živimi živalmi in nemotenega delovanja tržnih ureditev, ki ju zasleduje ta direktiva.
- 41 V zvezi s tem iz stališč danske vlade izhaja, da je Kraljevina Danska z ureditvijo v postopku v glavni stvari uresničitvi cilja zaščite živali med prevozom dala prednost

pred drugimi cilji Direktive 91/628. Sicer pa navedena vlada poudarja, da se je glede na to, da je vprašanje dobrega počutja živali najpomembnejše, odločila, da prepreči nepotrebno trpljenje živali med prevozom, pri čemer je hkrati kar najbolj upoštevala s tem povezane gospodarske interese, zlasti interese prevoznikov in njihove zmožnosti prilagoditve novim zahtevam.

42 Iz podatkov, ki jih je posredovalo predložitveno sodišče, poleg tega izhaja, da je bil eden izmed ciljev navedene ureditve otežitev in podražitev pogojev za izpolnitev zahtev na področju prevoza živali, in s tem posredno zmanjšanje števila živali, katerih prevoz do klavnic traja dolgo. V skladu s predpisi v postopku v glavni stvari naj bi bilo zlasti treba prilagoditi vozila, ki se običajno uporabljajo za prevoz živali, kar naj bi v skladu z ocenami danske vlade za izvoznike pomenilo povečanje stroškov od 10.000 do 20.000 EUR na povezano vozilo.

43 V teh okoliščinah ni mogoče izključiti, da bi povečanje stroškov, ki bi lahko bilo posledica spoštovanja takšne ureditve, kot je ta v postopku v glavni stvari, in tehnične težave, do katerih lahko pride zaradi takšne ureditve, lahko preprečili uresničitev ciljev odprave tehničnih ovir pri trgovanju z živimi živalmi in nemotenega delovanja tržnih ureditev, s čimer bi bil tako pri uvozu kot pri izvozu omejen prosti pretok blaga.

44 Ker v spisu, ki je bil predložen Sodišču, ni podatkov glede vpliva ureditve v postopku v glavni stvari na dobro delovanje skupnega trga, zlasti z vidika rejcev prašičev iz drugih držav članic, ki prevažajo živali na danskem ozemlju, mora predložitveno sodišče preveriti, ali lahko zaradi te ureditve pride do tehničnih težav, ki bi lahko preprečile uresničitev ciljev odprave tehničnih ovir pri trgovanju z živimi živalmi in

nemotenega delovanja tržnih ureditev, ki ju zasleduje Direktiva 91/628, in na podlagi teh različnih dejavnikov presoditi, ali je Kraljevina Danska s sprejetjem te ureditve prekoračila diskrecijsko pravico, ki naj bi jo imela na podlagi te direktive. Glede na to, da je s to ureditvijo mogoče preprečiti uresničitev teh dveh ciljev, se bo moralo navedeno sodišče zlasti prepričati, da je ta ureditev objektivno nujna in sorazmerna za zagotovitev uresničitve glavnega cilja navedene direktive, to je zaščita živali med prevozom.

45 V ta namen bo moralo predložitveno sodišče najprej preveriti, da povečanje stroškov in tehnične težave, ki so posledica predpisov v postopku v glavni stvari, ne postavljajo v slabši položaj rejcev prašičev iz države članice, ki je te predpise sprejela. Nato se bo moralo prepričati, da ti predpisi navedenih rejcev, ki želijo proizvode izvažati, ne postavljajo v slabši položaj glede na izvoznike iz drugih držav članic, ki naj ne bi imeli večjih stroškov v zvezi s tehničnimi spremembami povezanih vozil. Na koncu bo moralo preveriti, da navedeni predpisi ne postavljajo v slabši položaj rejcev prašičev iz drugih držav članic, ki bi želeli prevažati živali na Dansko ali preko te države in ki bi tako zaradi skladnosti z dansko ureditvijo morali prilagoditi povezana vozila.

46 Glede na vse, kar je bilo navedeno zgoraj, je treba na prvo in drugo postavljeno vprašanje odgovoriti, da ureditev, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki vsebuje številčne podatke glede višine ograd živali, da bi bile prevoznikom na voljo natančnejše določbe od določb iz Direktive 91/628, spada pod diskrecijsko pravico, ki jo državam članicam daje člen 249 ES, pod pogojem, da ta ureditev, s katero se spoštuje cilj zaščite živali med prevozom, ki ga zasleduje ta direktiva, ne preprečuje uresničitve ciljev odprave tehničnih ovir pri trgovanju z živimi živalmi in nemotenega delovanja tržnih ureditev, ki ju prav tako zasleduje navedena direktiva, s čimer bi bilo kršeno načelo sorazmernosti. Predložitveno sodišče mora preveriti, ali se s to ureditvijo spoštujejo ta načela.

Tretje vprašanje

- 47 S tretjim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba poglavje VI, točka 47, naslov D, priloge k Direktivi 91/628 razlagati tako, da država članica ni upravičena do tega, da bi uvedla nacionalno ureditev, v skladu s katero mora v primeru prevoza, ki traja več kot osem ur, razpoložljiva površina znašati vsaj $0,50 \text{ m}^2$ na 100 kg prašičev.
- 48 V zvezi s tem je treba opozoriti, prvič, da države članice v skladu s členom 3(1)(aa) Direktive 91/628 zagotovijo, da se zahtevan prostor (gostota nakladanja) za živali sklada najmanj s številčnimi podatki, navedenimi v poglavju VI priloge k tej direktivi glede na vrsto živali in prevozna sredstva iz tega poglavja. Drugič, točka 47, naslov D, navedenega poglavja določa, da zaradi skladnosti z minimalnimi zahtevami, ki jih določa ta določba sama, namreč, da je treba prašičem zagotoviti najmanj toliko prostora, da se lahko uležejo in stojijo v naravnem položaju, gostota nakladanja za prašiče, težke približno 100 kg, ne sme biti večja od 235 kg/m^2 , kar je enako $0,42 \text{ m}^2$ na 100 kg težkega prašiča. Ta določba poleg tega določa, da se lahko zahtevana minimalna površina poveča glede na pasmo, velikost in fizično kondicijo prašičev, pri čemer je lahko glede na vremenske pogoje in čas na poti potrebno povečanje za največ 20 %.
- 49 Iz besedila poglavja VI, točka 47, naslov D, priloge k Direktivi 91/628 torej izhaja, da je zakonodajalec Skupnosti izrecno določil minimalne zahteve glede gostote nakladanja 100 kg težkih prašičev, pri čemer je državam članicam zlasti dovolil, da glede na vremenske pogoje in čas na poti te zahteve povečajo za največ 20 %.
- 50 Treba je ugotoviti, da je nacionalni predpis, v skladu s katerim mora v primeru prevoza, ki traja več kot osem ur, razpoložljiva površina znašati vsaj $0,50 \text{ m}^2$ za 100 kg težke prašiče, v skladu z minimalnimi in maksimalnimi zahtevami iz

Direktive 91/628, navedenimi v točki 48 te sodbe. Povečanje predpisanega minimalnega prostora, ki je predvideno s takšnim predpisom, je utemeljeno s časom na poti in je tudi v skladu z omejitvijo povečanja za največ 20 %, ki jo je v tej direktivi določil zakonodajalec Skupnosti.

- 51 V teh okoliščinah je na tretje postavljeno vprašanje treba odgovoriti, da je treba poglavje VI, točka 47, naslov D, priloge k Direktivi 91/628 razlagati tako, da je država članica upravičena do tega, da bi uvedla nacionalno ureditev, v skladu s katero mora v primeru prevoza, ki traja več kot osem ur, razpoložljiva površina znašati vsaj 0,50 m² na 100 kg težkega prašiča.

Stroški

- 52 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški navedenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

- 1. Nacionalna ureditev, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki vsebuje številčne podatke glede višine ograd za živali, zato da bi bile prevoznikom na voljo natančnejše določbe od določb iz Direktive Sveta 91/628/EGS z dne**

19. novembra 1991 o zaščiti živali med prevozom in o spremembi direktiv 90/425/EGS in 91/496/EGS, kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 95/29/ES z dne 29. junija 1995, spada pod diskrecijsko pravico, ki jo državam članicam daje člen 249 ES, pod pogojem, da ta ureditev, s katero se spoštuje cilj zaščite živali med prevozom, ki ga zasleduje ta direktiva, kot je bila spremenjena, ne preprečuje uresničitve ciljev odprave tehničnih ovir pri trgovanju z živimi živalmi in nemotenega delovanja tržnih ureditev, ki ju prav tako zasleduje navedena direktiva, kot je bila spremenjena, s čimer bi bilo kršeno načelo sorazmernosti. Predložitveno sodišče mora preveriti, ali se s to ureditvijo spoštujejo ta načela.

2. Poglavje VI, točka 47, naslov D, priloge k Direktivi 91/628, kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 95/29, je treba razlagati tako, da je država članica upravičena do tega, da bi uvedla nacionalno ureditev, v skladu s katero mora v primeru prevoza, ki traja več kot osem ur, razpoložljiva površina znašati vsaj $0,50 \text{ m}^2$ na 100 kg težkega prašiča.

Podpisi